

THE DISCUSSIONS OF METHOD AND TECHNIQUE IN EDUCATION

Eğitimde Yöntem ve Teknik Tartışmaları

Firdevs GÜNEŞ¹

Abstract

Debates on the strategies and techniques in education have been made since old years. At the beginning of these debates, there exists the discussion about which strategies and techniques are more effective. Then, the topics that which of them are strategy and technique and how they should be used to improve students' language and mental skills are discussed. Moreover, in the literature, there are various strategies and techniques based on the education approaches and models. The properties, advantages and applications of these strategies developed based on old or modern education understanding vary. Therefore, it is important to know them in detail in order to choose and apply appropriate one with respect to the objectives. However, some educationists ignore the differences between teaching strategies and techniques. Also, some of them emphasize that the strategies and the techniques vary based on the aim of using them and some of them can be both strategy and technique considering its taking place. Unfortunately, this confusion is observed in education literature. In some resources, general teaching strategies are explained instead of special ones or the descriptions on the scientific foundations and the aims strategies and the techniques and choosing ways of them are not made. However, there exist important differences between the strategies and the techniques. While the strategy is a way followed to reach the aim, the technique is the type of making a work or operation. The strategies chosen and applied propose benefits to the success of education, teacher and student considering education aims, levels of the students' development, materials and education environment.

Keywords: *Strategies, techniques, education, success.*

Özet

Eğitimde yöntem ve teknik tartışmaları eski yıllara uzanmaktadır. Bu tartışmaların başında eğitimde hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olduğu gelmektedir. Ardından hangisinin yöntem ve teknik olduğu, öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek için nasıl uygulanması gerektiği konuları gelmektedir. Alanda eğitim yaklaşım ve modellerinden hareketle geliştirilmiş çok sayıda yöntem ve teknik bulunmaktadır. Bazıları eski bazıları da çağdaş eğitim anlayışına dayanan bu yöntemlerin her birinin özelliği, yararları ve uygulama biçimi farklıdır. Bunları amaca uygun seçmek ve uygulamak için ayrıntılarını iyi bilmek gerekmektedir. Oysa bazı eğitimciler öğretim yöntem ve teknikleri arasındaki farka dikkat etmemekte, bazıları bunların kullanım amacına göre değiştiğini, yerine göre hem yöntem hem teknik olduğunu vurgulamaktadır. Bu karışıklık eğitim kaynaklarında da görülmektedir. Bazı kaynaklarda özel öğretim yöntemleri yerine genel öğretim yöntemleri verilmekte, bazılarında ise yöntem ve tekniklerin bilimsel temelleri, amacı ve nasıl seçilmesi gerektiği iyi açıklanamamaktadır. Oysa yöntem ve teknik arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Yöntem bir amaca ulaşmak için izlenen yol, teknik ise bir iş ya da işlemi yapma biçimi olmaktadır. Eğitim amacına, öğrenci gelişim düzeylerine, materyal ve öğrenme ortamına göre seçilen ve uygulanan yöntemler eğitim, öğretmen ve öğrenci başarısına önemli katkılar sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: *Yöntem, teknik, eğitim, başarı.*

¹ Prof. Dr. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı, e-posta: firdevs.gunes@gmail.com

Giriş

Eğitimde yöntem tartışmaları yazının bulunuşu kadar eski yıllara uzanmaktadır. Öğrencilere okuma yazma öğretildiği, bilgi aktarıldığı, eğitim ve öğretim yapıldığı her dönem ve her yerde yöntem tartışmaları görülmektedir. Bu tartışmaların önemli bir bölümünü öğretim faaliyetlerini yürütürken nasıl bir yöntem izlenmesi ve hangi tekniklerin seçilmesi gerektiği oluşturmaktadır. Ardından yöntem ve teknik arasındaki fark gelmektedir. Bazılarına göre yöntem ve teknik arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır. Bazıları ise kullanım amacına göre bir etkinliğin bazen yöntem bazen de teknik olduğunu belirtmektedir. Bu tartışmalar yani eğitimin amaçlarına ulaşmada hangi yöntem ve tekniklerin daha etkili olduğu, öğretmen ve öğrenciye kolaylık sağladığı, kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirdiği, öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirdiği, öğretimin verimliliğini artırdığı günümüz de sürmektedir.

Öğretmenler eğitimin amaçlarına ulaşmak, öğrencilere bilgi ve becerileri kazandırmak için derslerde bazı yollardan yararlanırlar. Bunlar strateji, yöntem, teknik gibi sıralanmaktadır. Eğitim alanında bilimsel kurallara uygun olarak geliştirilmiş, etkili öğretme ve öğrenmeyi sağlayan çok sayıda yöntem ve teknik bulunmaktadır. Bunların bazıları eski ve geleneksel bazıları da çağdaş ve aktif eğitim yaklaşımlarını içermektedir. Bazıları bilgi bazıları da beceri kazandırma odaklıdır. Her birinin özelliği, yararları ve uygulanma biçimi farklıdır. Her konuya uygun ve her zaman kullanılacak tek yöntem ya da teknik söz konusu değildir. Bir başka ifadeyle her konuya uygun, sihirli ve olağan üstü etkili bir öğretim yöntemi ya da tekniğinden bahsetmek mümkün değildir. Ancak konuya uygun seçilen veya seçilmeyen yöntemler vardır. Öğretilcek konuya ve öğrencilere uygun seçilen yöntem eğitim amaçlarına en kolay ulaştıran yöntem olmaktadır.

Günümüzde eğitim çalışmalarının önemli bir bölümünü derste kullanılacak öğretim yönteminin seçilmesi ve uygulanması oluşturmaktadır. Bu süreçte yöntemle birlikte çeşitli aşamalarda uygulanacak teknikler de seçilmektedir. Bu işlemlerin eğitim biliminin kurallarına uygun yapılması için yöntem ve tekniklerin yararları, sınırlılıkları ve ayrıntılarını iyi bilmek gerekmektedir. Oysa bazı eğitimciler öğretim yöntem ve teknikleri arasındaki farka dikkat etmemekte, birbirinin yerine aynı anlamda kullanmaktadır. Bazı eğitimciler ise bir etkinliğin yerine göre yöntem yerine göre de teknik olduğunu açıklamaktadır. Bu karışıklık eğitim kaynaklarında da görülmektedir. Bazı kaynaklarda özel öğretim yöntemleri yerine genel öğretim yöntemleri verilmekte, yöntem ve teknikler farklı başlıklar altında sınıflandırılmakta ve benzer açıklamalar yapılmaktadır. Bazılarında ise yöntem ve tekniklerin bilimsel temelleri, teorik dayanakları, amacı, nasıl seçilmesi ve uygulanması gerektiği hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Bu makalede öğretim uygulamalarının bilimsel temellerini oluşturan öğretim yöntem ve teknikleri ele alınmaktadır. Bunların tanımları, türleri, seçimi, özellikleri, yararları, sınıflandırma biçimleri incelenmekte, ardından yöntem ile teknik arasındaki benzer ve farklılıklar üzerinde durulmaktadır.

1. Öğretim Yöntemi Nedir?

Günümüze kadar 'yöntem' kelimesini açıklamak ve içeriğini belirlemek için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunlar alanlara ve kaynaklara göre değişmektedir. Bazı kaynaklarda yöntem, bir amaca ulaşmak için izlenen yol veya biçim anlamında kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe sözlükte yöntem, "bir amaca erişmek için izlenen yol, usul,

sistem, prosedür, politika,”olarak açıklanmaktadır. Örneğin araştırma yöntemi, sınıflama yöntemi, değerlendirme yöntemi gibi. Eğitim alanında da benzer anlamda ele alınmaktadır. Eğitim Terimleri Sözlüğünde yöntem “Bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğretmek ya da öğrenmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol” olarak verilmektedir (TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü, [1974](#)).

Öğretim, bir alanla ilgili bilgi ve becerileri öğrencilere kazandırma sürecidir. Bu süreçte öğretimi ve öğrenmeyi kolaylaştıracak çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunlara “öğretim yöntemleri” denilmektedir. Gaston Mialaret, öğretim yöntemini belirli eğitim amaçlarına doğru yönelmiş, kendi içinde uyumlu ve yapılandırılmış bir bütün olarak açıklamaktadır (Mialaret,1991). Bazı kaynaklarda yöntem, “öğretim sürecinde izlenen doğru yol” olarak belirtilmektedir. Kısaca öğretim yöntemi “Eğitimin amaçlarına ulaşmak, öğrenmeyi kolaylaştırmak için kullanılan düzenli ve sistemli yollar” olmaktadır.

Öğretim yöntemi, öğrencilere bilgi ve beceri kazandırma, öğrenmelerini kolaylaştırma, gelişim durumlarını değerlendirme gibi çalışmalarda büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle eğitim sürecinde her öğretim etkinliği bir yönetime dayalı olarak yürütülmektedir. Yöntem kullanılmadan rastgele yapılan eğitim çalışmalarından sonuç alınmamaktadır. Yöntemsiz sunulan bilgiler karma karışık, birbiriyle ilişkisiz ve anlamsız olmakta, öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir. İyi seçilen ve uygulanan yöntemler ise öğrenmeyi kolaylaştırmakta, öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerine doğrudan katkı sağlamakta, eğitimin verimini artırmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin öğretim yöntemleri iyi bilmeleri ve etkili uygulamaları gerekmektedir.

Öğretim yönteminin içeriğini;

- Belirli bir amaca ulaşmak için *mantıksal düşünme biçimi*,
- Bu amaca ulaşmak için gerekli *faaliyetleri düzenleme*,
- Amaca ulaşmak için uygun *teknikleri seçme ve uygulama*, oluşturmaktadır.

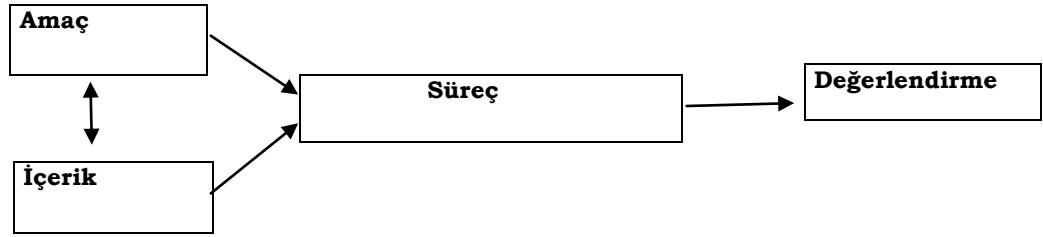
Görüldüğü gibi öğretim yönteminde bir amaca ulaşmak için hangi yolun en iyi olduğu ve nasıl uygulanması gerektiği ön plana çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle öğretim yöntemi teorik ve pratik (uygulama) olmak üzere iki yönden ele alınmaktadır. Yöntemin teorik yönünü ilkeler, kurallar ve öğretilen içerik, uygulama yönünü ise teknik, araç gereç, süreç ve değerlendirme oluşturmaktadır. Alanda yöntemin uygulama yönü daha ağır basmaktadır.

Bir öğretim yönteminin içerisinde çeşitli ilke, teknik, araç-gereç ve aşamalar yer almaktadır. Bunlar yöntemin çeşitli boyutlarını oluşturmaktadır.Bu boyutlar;

- *Amaç*, eğitim amacına ulaşmak için gerekli ilke ve kuralları,
- *İçerik*, bu amaca ulaşmak için gerekli zihinsel ve fiziksel etkinlikleri,
- *Süreç*, yöntemin aşama veya basamakları,
- *Teknik*, öğretim teknikleri,
- *Araç-gereç*, yöntemin uygulanmasında kullanılan araç ve gereçleri,
- *Değerlendirme*, uygulama sonrası yöntemi değerlendirme etkinliklerini içermektedir.

1.1.Boyutları

Bir öğretim yöntemi birbiriyle ilişkili dört boyutta ele alınmaktadır. Bunlar **amaç**, **içerik** (öğretilecek disiplinle ilgili öğeler), **süreç** (amaçlara ulaşma aşamaları) ve **değerlendirme** olarak sıralanmaktadır. Sınıfta öğretim yöntemini etkili kullanmak, için bu boyutları iyi bilmek gerekmektedir. Her biri farklı işlem ve süreçleri içeren bu boyutlar aşağıda açıklanmaktadır.

Amaç Boyutu: Bu boyut öğrencilere kazandırılacak bilgi ve becerilere yönelik ilkeler, kurallar ile yöntemin amaçlarını içermektedir. Öğrencilerde geliştirilecek nitelik ve beceriler öğretim yöntemini belirleyici olmaktadır. Öğrencilerde geliştirilecek beceriler genellikle dil, zihinsel, sosyal, duyuşsal ve psiko-motor beceriler olmaktadır. Örneğin amaç öğrencinin hatırlama becerilerini geliştirmek ise anlatım yöntemi, anlama becerilerini geliştirmek ise tartışma ve sorgulama yöntemi, derinlemesine düşünme becerilerini geliştirmek için işbirlikli öğrenme yöntemi, psikomotor becerileri geliştirmek ise gösteri-demonstrasyon yöntemleri, sosyal ve duyuşsal beceriler için rol oynama yöntemleri kullanılmalıdır. Bu boyutta yöntemin amaçları ile eğitimin amaçları uyumlu hale getirilmektedir.

İçerik Boyutu: Öğretim yönteminin uygulanmasında kullanılan bilgi ve beceriler olmaktadır. Bu boyut yöntemin türüne ve özelliğine göre değişiklik göstermektedir. Örneğin geleneksel yöntemler öğretilecek bilgilere ağırlık vermektedir. Aktif yöntemler öğretilecek içerikten çok öğrencilerde geliştirilecek becerilerle ilgilenmektedir. Yöntem içerik yönünden yüklü ise öğretmen öğrenciyle az ilgilenmekte, yöntemi uygulamaya çalışırken öğrenciye zaman kalmamaktadır.

Süreç Boyutu: Öğretim yönteminin uygulama boyutunu oluşturmaktadır. Bu boyutta yöntemin amacına ve içeriğine uygun öğretim teknikleri, araç gereçler, etkinlikler seçilmekte, ardından yöntemin basamakları peşpeşe uygulanarak süreç tamamlanmaktadır. Yöntemi uygulamak için gerekli olan yer, sınıf gibi hususlar üzerinde de durulmaktadır. Ayrıca öğretmenin eğitsel becerileri, yaşı, eğitimi gibi özellikleri de yöntemi uygulamada etkili olmaktadır. Süreç boyutunda dört temel çalışma yapılmaktadır. Bunlar;

- Uygun öğretim tekniklerini seçme,
- Araç ve gereçleri belirleme,
- Yapılacak etkinlikleri hazırlama,
- Yöntemin aşamalarını gerçekleştirme ya da uygulama, olmaktadır.

Değerlendirme Boyutu: Değerlendirmede amaca ulaşmada hangi yol, teknik ve araç gereçlerin daha etkili olduğu üzerinde durulmaktadır. Amaçlarla sonuçlar arasındaki uyum incelenmektedir.

1.2.Türleri

Öğretim yöntemleri genel ve özel öğretim yöntemleri olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

Genel öğretim yöntemleri okuldaki bütün derslerin veya alanların öğretiminde kullanılan yöntem ve uygulamalara denilmektedir. Bu yöntemler bütün derslerde birey ve grup çalışmalarında aynı ilke, süreç ve tekniklerle uygulanmaktadır. Örneğin anlatım yöntemi matematik, sosyal bilgiler vb. derslerin hepsinde benzer biçimde kullanılmaktadır.

Özel öğretim yöntemleri ise sınıfta bir alana özgü veya bir dersin öğretimine ilişkin yöntemleri kapsamaktadır. Örneğin matematik öğretim yöntemleri, okuma- yazma öğretim yöntemleri gibi.

1.3.Yararları

Öğretim yöntemi, öğrenci, öğretmen ve öğretim olmak üzere eğitim sisteminin çeşitli yönlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bunların başında öğrenciye sağladığı yararlar gelmektedir. Öğretim yöntemleri öğrencilere bilgilerin sistemli sunulmasına ve becerilerin daha kolay öğretilmesine ortam hazırlamaktadır. Öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmeye doğrudan yardım etmekte, onların kavram ve ilkeleri keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Bu süreçte dinleme, okuma ve yazma alışkanlığı kazandırmakta, öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerini geliştirmektedir.

Öğretim yöntemlerinin bazıları öğrencilere bireysel bazıları da grupla çalışma alışkanlığı kazandırmaktadır. Grupla çalışmada işbirlikli öğrenmeye katkı sağlamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin birbirlerinin deneyimlerinden yararlanma imkânı vermekte ve özgüveni geliştirmektedir. Bazı öğretim yöntemleri öğrencilere öğrendiklerini uygulamaya aktarma ve kullanmayı öğretmektedir. Böylece öğrencilerde kalıcı öğrenme ve öğrenme sonunda zihinsel yapıda değişimleri gerçekleştirmektedir.

Öğretim yöntemlerinin öğrencilerin zihinsel becerilerine de önemli katkıları bulunmaktadır. Bunların başında problem çözme, bilimsel yöntem, karar verme, sorgulama becerileri gelmektedir. Öğrenci çeşitli yöntemler aracılığıyla araştırma yapma, insanlarla iyi iletişim kurma, birlikte çalışma, bilgiyi paylaşma, sorumluluk alma ve yerine getirme, liderlik yapma gibi becerileri öğrenmekte ve geliştirmektedir. Bunların yanında eleştirel düşünme, karar verme, sorgulama, bağımsız, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye de katkı sağlamaktadır.

Öğretim yöntemi öğretmene de önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Öğretmenin öğretim becerilerini geliştirmekte, derste zaman, araç-gereç ve mekanın iyi kullanılmasına yardım etmektedir. Bu durum öğretimin niteliğini ve verimliliğini artırmakta, eğitimin amaçlarına daha kolay ulaşmayı getirmekte ve öğretmenin başarılı olmasını sağlamaktadır.

1.4.Seçimi

Eğitimde iyi veya kötü öğretim yöntemi yoktur. Olağanüstü etkili yöntem de yoktur. Ancak eğitim yaklaşım ve modellerinin amacına uygun seçilen veya seçilmeyen yöntemler vardır. Öğretmen tarafından iyi uygulanan veya uygulanmayan yöntemler vardır. Bu nedenle derslerde uygulanacak yöntem seçimine gereken önem verilmelidir. Her yöntemin kendine göre özellikleri, yararları ve sınırlı yönleri vardır. Bunlar iyi bilinmelidir. Bir yöntem seçerken dersin amaçlarına, öğrenci gelişim düzeyine, öğrenme ortamına ve kaynaklara uygun olup olmadığına dikkat edilmelidir. İyi seçilen yöntemler öğrencileri güdülemeye, dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye, bilginin uzun süreli kalıcılığına ve öğrenilenleri uygulamaya aktarmaya katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğretmenin sınıf içi çalışmalarını kolaylaştırmakta ve başarısını artırmaktadır.

Uygun bir yöntem seçmek için bazı ilkelere dikkat etmek gerekmektedir. Bunların başında eğitim amaçlarına uygunluk gelmektedir. Ardından öğrencilerin düzeyi, sayısı, para ve zaman gibi koşullara uygunluk sıralanmaktadır. Öğretmenin bilgi ve deneyimi ile yönetime ilişkin araştırmalar da önemli olmaktadır. Bunlar aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

Eğitim amaçlarına uygunluk: Öğretim yöntemi seçiminde önce uygulanan eğitim yaklaşım ve modelinin amacı gözden geçirilmelidir. Örneğin geleneksel ve davranışçı yaklaşımda bilgi aktarma, model gösterme, taklit etme, alıştırma yaptırma ve tekrarlama çalışmalarına önem verilmektedir. Yapılandırıcı yaklaşımda bilgileri genişletme, keşfetme, deneysel öğrenme, yaratıcılık ve üst biliş üzerinde durulmaktadır.

Yöntem seçiminde dikkat edilecek ikinci husus ise uygulanacak öğretim amacının ne olduğunu incelemektir. Örneğin eğitimin amacı sadece tanımlama, sıralama, açıklama gibi bilgi ve becerileri kazandırma ise anlatım yöntemleri seçilmelidir. Eğitimin amacı uygulama, deneme, sunma gibi bilgi ve becerileri kazandırma ise aktif yöntemler uygundur. Eğitimin amacı tanımlama, analiz etme gibi bilgi ve becerileri kazandırma ise olay inceleme yöntemi uygundur. Yine eğitimin amacı sadece zihinsel becerileri geliştirmeye yönelik ise aktif yöntemler, psikomotor becerileri geliştirmeye yönelik ise gösteri-demontrasyon yöntemleri, duyuşsal alana yönelik ise rol oynama yöntemleri seçilmelidir (Abouzaj, 2007).

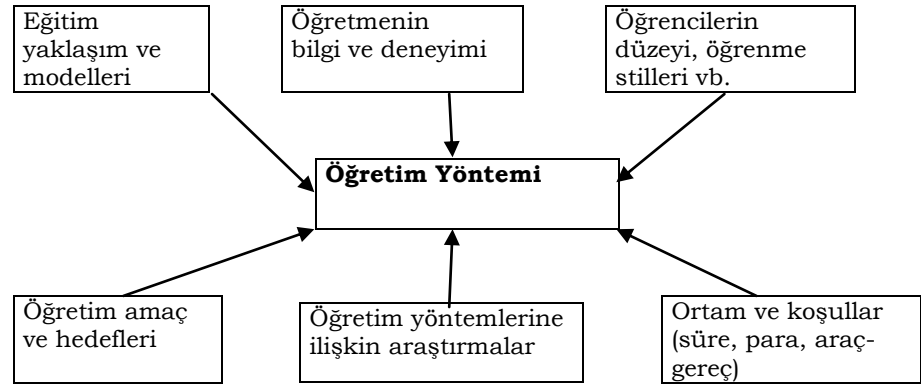
Öğrencilere uygunluk: Öğretim yöntemi seçiminde öğrencilerin gelişim durumuna, düzeyine, öğrenme stiline ve sayısına da dikkat edilmelidir. Her öğrenci kendi biçimine ve özel stiline göre öğrenmektedir. Seçilen yöntemin sadece birkaç öğrenciye uygun olması ve onları başarıya ulaştırması, diğerlerini dikkate almaması önemli bir eksikliklerdir. Diğer taraftan her öğrenciye uygun ve ideal bir yöntem bulmak da zor olmaktadır. Bu nedenle uygulamada öğrencilerin çoğunluğunu başarıya güdüleyen yöntemler seçmeye özen gösterilmelidir.

Koşullara uygunluk: Öğretim yöntemi seçiminde okuldaki koşullara yani para, zaman, araç, gereç, ortam gibi durumlar dikkate alınmalıdır (Abouzaj, 2007).

Öğretmene uygunluk: Yöntem seçiminde öğretmenin bilgi ve deneyimi de önemlidir. Öğretmenin en iyi bildiği ve uyguladığı öğretim yöntemleri başarıyı artırmaktadır. Ancak hep aynı öğretim yöntemlerinin kullanılması öğrencilerde bıkkınlığa neden olmaktadır. Bu nedenle farklı yöntemler seçilerek sınıf içi etkileşim artırılmalıdır.

Araştırmalara uygunluk: Araştırmalara göre bazı yöntemler daha kolay uygulanmakta ve başarılı sonuçlar alınmaktadır. Bazı yöntemler öğrenciler tarafından daha fazla sevilmektedir. Öğretim yöntemi seçiminde bu tür araştırma sonuçları da dikkate alınmalıdır.

Öğretim Yöntem Seçimini Etkileyen Etmenler

2.Öğretim Yöntemlerini Sınıflama

Eğitim alanında günümüze kadar çok sayıda öğretim yönteminin geliştirildiği ve uygulandığı görülmektedir. Bunlar eğitim yaklaşımlarına, modellerine ve stratejilere göre değişmektedir. Bunları öğretmenlerin iyi bilmeleri ve uygulamaları için bazı sınıflamalar yapılmaktadır. Benzer özellikleri nedeniyle öğretim yöntemlerini sınıflamak zor ve karmaşık bir süreç olmaktadır (Not, 1988). Alanda geleneksel sınıflama, Tournier Sınıflaması (1978), De Ketele Sınıflaması (1988), Prégent Sınıflaması (1990), Chamberland, Lavoie ve Marquis Sınıflaması (1996), Rieunier Sınıflaması (2001) gibi çeşitli yazarlar tarafından yapılan sınıflamalar vardır. Bu çalışmalarda öğretmen veya öğrenci merkezli olma, bireysel veya gruba yönelik olma, amaçlara veya öğrenme etkinliklerine yönelme, içeriğe veya öğrenme etkinliğine dayalı olma gibi özellikler temel alınmıştır. Ayrıca problem çözme veya olay inceleme, öğrenciler arasındaki etkileşim, öğrenme sürecinde başvurulan teknolojik araçlara göre de gruplama yapılmıştır. Günümüzde öğretim yöntemleri çağdaş eğitim yaklaşım, model ve stratejileri ile 21. yüzyılın becerileri dikkate alınarak 6 başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

1. Geleneksel ve çağdaş yöntemler (pasif ve aktif, öğretmen ve öğrenci merkezli, tüme varım ve tümünden gelim),
2. Araştırma ve sorgulama yöntemleri,
3. Etkileşim ve tartışma yöntemleri,
4. Bireysel ve grup yöntemleri,
5. Araç-gereç ve teknolojiye dayalı yöntemler,
6. Sınıf içi ve dışı yöntemler, olarak sıralanmıştır.

Bu sınıflamada yöntemlerin eski ve yeni olma, öğrenciyi merkeze alma, bilgi ve beceri öğretimi, uygulanan zihinsel süreçler, işbirlikli ve etkileşimli öğrenme, araç gereç kullanma ve uygulanan yer gibi özellikleri dikkate alınmıştır.

Geleneksel öğretim yöntemleri eğitim alanında kullanılan en eski yöntemlerdir. Bu yöntemlerde bilgiler öğrencilere anlatılarak öğretilir ve tümden gelim yöntemi kullanılır. Öğretmen bilgileri anlatır, sorular sorar, öğrenciler ezberler. Bu yöntem grubuna giren bazı öğretim yöntemleri anlatım, gösteri, tarihsel yöntem gibi sıralanabilir. Yeni öğretim yöntemleri aktif ve çağdaş öğretim yöntemleri olarak tanınırlar. Bu yöntemlerde öğrenme araştırma, deneme ve üretme yoluyla gerçekleşir. Öğrencilere verilen bilgi ve beceriler keşfedilerek öğretilir ve tüme varım yöntemi kullanılır. Öğrenciyi merkeze alan bu yöntemlerden bazıları örnek olay, gösterip yaptırma, benzetim (simülasyon), soru cevap, keşfetme, deneysel yöntem, gözlem yöntemi gibi sıralanabilir.

Araştırma ve inceleme yöntemlerinde öğrenme araştırma, inceleme ve deneme yoluyla gerçekleşmektedir. Öğrencilerin çeşitli bilgi ve becerileri keşfederek öğrenmesi için çalışılmaktadır. Bunlar proje yöntemi, problem çözme yöntemi, deneyerek öğrenme yöntemi laboratuvar, gözlem yöntemi gibi sıralanmaktadır. Sorgulama yöntemleri bir dizi soruyla olguların neden-sonuç ilişkilerini araştırma, analiz etme, düşünce üretme, düşünceleri düzenleme, görüşleri savunma, karşılaştırmalar yapma, çıkarımlarda bulunma, tartışmaları değerlendirme ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan yöntemlerdir. Bu gruba giren yöntemler, soru-cevap yöntemleri, didaktik sorgulama yani 5 N 1K, sezdirme yöntemi vb. olmaktadır.

Etkileşim yöntemleri öğrenci, araç-gereç ve sosyal ortam etkileşimine yöneliktir. Sosyal yapılandırıcılık anlayışına göre öğrenme sürecinde bilgi ve becerilerin yapılandırılması için etkileşim gereklidir. Yani öğrenci, öğrenme sürecinde araç-gereçlerle ve sosyal ortamla sürekli etkileşim içinde olmalıdır. Büyük ve küçük gruplarla etkileşim, zihinsel etkileşim, işbirlikli öğrenme vb. bu yöntem grubuna girmektedir. Tartışma yöntemleri ise öğrencilerin bir yönetici eşliğinde bir konuyu açıklığa kavuşturmak için görüş ve fikirlerini karşılıklı olarak ortaya koymalarına yöneliktir. Öğrenci merkezli bir anlayışa dayanır. Bu yöntem öğrencilerin görüşlerini düzenli ve anlaşılır bir biçimde açıklamalarına, konuları çok yönlü kavramalarına ve karşıt görüşleri çürütmek için bilgilerden süratle yararlanmalarına yardım eder. Bu yöntem çok sayıda teknikle birlikte kullanılır. Bunlar münazara, sempozyum, panel, forum, açık oturum, çember, fikir taraması, seminer, çalıştay, konferans gibi sıralanabilir.

Öğrenmede rol oynayan gruba göre bazı yöntemler bireysel ve grup yöntemleri, ekiple veya gruba çalışma yöntemleri gibi ayrılmaktadır. Bireysel çalışma yöntemleri, alıştırmalar, ev ödevi, görevler, bireyleştirilmiş öğretim yöntemi gibi sıralanmaktadır. Araç-gereç ve teknolojiye dayalı yöntemler ise eğitim araçlarının önemine göre (kitap, alıştırma defteri, eğitici oyunlar vb.) araç kullanılan ya da kullanılmayan yöntemler, etkinlik temelli yöntemler gibi sıralanmaktadır. Sınıf içi ve dışı öğretim yöntemleri ise gezi, gözlem, estetik gözlem, ev ödevi, görüşme ve sergi, somut ortamlarda öğrenme, laboratuvar, staj, atölye, kütüphane gibi sınıf dışında uygulanan yöntemler olmaktadır.

2.Öğretim Tekniği Nedir?

Teknik, bilimsel çalışmalarda yaygın kullanılan kelimelerden biridir. Her çalışma veya üretim sürecinde bir teknik kullanılmaktadır. Bu kelimenin anlamı alanlara ve kaynaklara göre bazı farklılıklar içermektedir. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe sözlükte teknik, "Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi, yol, beceri,

yöntem” olarak açıklanmaktadır. Felsefe Terimleri Sözlüğünde ise teknik, “İnsanın, doğal güç ve gereçleri kendisi için yararlı kılma sanatı, bir yapıt ortaya koyma, bir işi başarmada kullanılan yöntem, yol, yaratma biçimi, örneğin düşünme tekniği, çalışma tekniği gibi” (Felsefe Terimleri Sözlüğü, 1975), açıklanmaktadır. Teknik genel anlamda yöntemin etkisini artırmak amacıyla seçilen beceri, işlem ya da yol olarak tanımlanmaktadır.

Teknik’ kelimesi eğitim alanında da benzer anlamda kullanılmaktadır. Eğitim Terimleri Sözlüğünde teknik “Herhangi bir sanat, üretim ve öğretim etkinliği için başvurulması gereken beceri, işlem ya da yol” (TDK Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974), olarak verilmektedir. Teknik çeşitli işlem, yol, beceri ve ekinliklerden oluşmaktadır. Öğretim sürecinde yöntemle birlikte kullanılmakta ve onun bir alt bileşeni olmaktadır. Bilindiği gibi süreç, araç, teknik, işlem gibi çeşitli bileşenlerden oluşan yöntemin en güçlü bileşeni teknik olmaktadır. Bu nedenle çoğu zaman yöntem ile teknik kelimesi karıştırılmaktadır.

Teknik yöntemin amacına ulaşmasını sağlayan ve alt amaçlarını gerçekleştiren araçlar olmaktadır. Teknik aynı zamanda bir materyal destekçisi, öğretmenin öğretimi daha etkili kılmak, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak için başvurduğu sanatlar veya beceriler olmaktadır. Aristo, teknik kelimesini “bir amaca ulaşmak için uygulanan ya da bir üretim sürecinde izlenen kurallar bütünü” olarak açıklamaktadır. Bu kurallar bir amaca ulaşmak ya da etkinliği yürütmek için gerekli bilgi, süreç, araç ve becerileri içermektedir. Bunlar rastgele belirlenmiş veya ortaya çıkmış kurallar değildir. Her uygulanan kural teknik değildir. Örneğin hayvanlar tırmanma ve yüzme sırasında bazı kurallar uygulamaktadır. Bunlar teknik değildir. Bir öğretim tekniği bilimsel bilgiler ve uygulamalar sonucu ortaya çıkan kuralları içermektedir.

Bir öğretim tekniğinde hem zihinsel hem de fiziksel boyut bulunmaktadır. Tekniğin uygulanmasında hem zihinsel hem de fiziksel kaynaklardan yararlanılmaktadır. Bunlar düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme, karar verme gibi zihinsel becerilerle, tekniğin uygulanması için gerekli fiziksel kaynaklar olmaktadır. Bu kaynaklar kullanılarak öğretim etkinliği gerçekleştirilmekte ve edinilen deneyimler yeni durumlara aktarılmaktadır. Kısaca bir öğretim etkinliğini gerçekleştirmek için bilinçli, aktif ve istekli olarak yürütülen, bütün zihinsel ve fiziksel kaynakların kullanıldığı işlemlere öğretim tekniği denilmektedir. Öğretmenin öğretimi etkili kılmak, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak ve öğretim yöntemini daha iyi uygulamak için başvurduğu bütün kurallar, araçlar, işlemler ve beceriler teknik kavramı içinde yer almaktadır.

1.1.Türleri

Öğretim teknikleri bazen öğretim yöntemleriyle aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa teknik ve yöntem aynı değildir, birbirine karıştırılmamalıdır. Teknikler yöntemin amaçlarına ulaşmasına, yöntem ise öğretimin amaçlarına ulaşmasına yardım etmektedir. Bir yöntemin içinde birden fazla teknik bulunmaktadır. Eğitim alanında ise çok sayıda teknik yaygın olarak kullanılmaktadır. Öğretim teknikleri genel ve özel öğretim teknikleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Genel öğretim teknikleri okuldaki bütün öğretim uygulamalarında kullanılan tekniklerdir. Bunlar sunu tekniği, soru cevap tekniği gibi.

Özel öğretim teknikleri ise bir alana yönelik uygulamaları kapsamaktadır. Örneğin okuma öğretim teknikleri, yazma öğretim teknikleri, anlama teknikleri gibi.

1.2.Seçimi

Bir öğretim yöntemi amaca ulaşmak için ilkeler, öğrenci öğretmen ilişkisi, teknikler, aşamalar gibi yapılandırılmış bir bütündür. Bir başka ifadeyle öğretim yöntemi bilgi, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkileri özel bir düzenleme biçimi ve öğretim amaçlarına ulaşmak için mantıklı biçimde düzenlenmiş bir uygulamadır. Öğretim tekniği ise bazı ölçütlere ve işlevlere göre seçilen araçlardır. Yöntemin uygulanması sırasında çeşitli öğretim teknikleri kullanılmaktadır. Bunların bazıları diğerlerinden daha geniş kapsamlı ve daha karmaşıktır. Bu nedenle seçimine dikkat edilmelidir. Öğretim tekniğinin yöntemle uyumlu olması, yöntemin amacına hizmet etmesi ve kullanılan materyalle uyumlu olması gerekmektedir. Ayrıca tekniğin uygulamasına, öğrencilerin özelliklerine, programın amaçlarına da dikkat edilmelidir.

2.Teknikleri Sınıflama

Öğretim teknikleri yöntemlerde olduğu gibi dört farklı başlık altında incelenebilir. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır.

- 1.**Araştırma ve sorgulama teknikleri:** Soru-cevap tekniği, 5 N 1K gibi.
2. **Etkileşim ve tartışma teknikleri:** Ekiple çalışma, grup etkileşimi,panel, sempozyum, forum, açık oturum, beyin fırtınası, çember, vızıltı, fikir taraması, seminer gibi.
- 3.**Bireysel ve grupla öğretim teknikleri:** Bireyselleştirilmiş öğretim, programlı öğretim,beyin fırtınası, gösteri, soru cevap tekniği, rol yapma,drama gibi.
- 4.**Sınıf dışı öğretim teknikleri:**Gezi,gözlem,sergi gibi.

3.Yöntem ve Teknik Arasındaki Fark

Eğitim alanında yayınlanan çoğu kaynakta yöntem ve teknik kavramı karıştırılmakta ya da birbirinin yerine kullanılmaktadır. Bazı kaynaklarda yöntem ve tekniğin aynı olduğu, bunların kullanım amacına göre bazen teknik bazen de yöntem olduğu açıklanmaktadır. Bazı kaynaklarda ise yöntemin daha geniş kapsamlı ve uzun süreli olduğu, tekniğin ise küçük ve kısa süreli uygulamalar olduğu belirtilmektedir. Oysa yöntem ve teknik birbirinden tamamen farklıdır. Aralarında benzer noktalar olmasına rağmen önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Yöntem, bir konuyu öğretmek için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol anlamındadır. Yöntem hedefe ulaşmak için öğretme ve öğrenme sürecini önce zihinde tasarlama, ardından planlama, düzenleme, uygulama ve değerlendirme süreçlerini içerir. Öğretim tekniği ise öğretim etkinliği için başvurulan beceri ve işlemlerdir. Bunlar öğretim sürecinin belli aşamalarında kısa süreli uygulanan işlemler olmakta ve bir işin yapılma biçimini içermektedir. Teknik yöneme göre daha dar kapsamlıdır. Teknik, bir öğretim yöntemini uygulamaya koyma biçimi, ya da sınıf içinde yapılan işlemler olarak ele alınmakta ve yöntemin gerçekleştirilmesi için araç olmaktadır. Bir yöntem içerisinde bir ya da daha çok öğretim tekniği kullanılabilir. Bunların ortak ve farklı yönleri aşağıda sıralanmaktadır.

Ortak yönler;

- Her ikisinin de amacı, ilke ve kuralları vardır.
- Her ikisinin de içeriği vardır.
- Her ikisi de uygulama için belirli bir süreci gerektirir.
- Her ikisinde de araç-gereç kullanılır.
- Her ikisi de öğrenme ve öğretme için bir "yol" olmaktadır.

Farklı yönler;

- Teknik yöntemin bir alt bileşenidir.
- Bir yöntem içerisinde çok sayıda teknik bulunur.
- Yöntem teknik olmadan uygulanamaz. Oysa teknik bir yöntemle bağlı olmadan tek başına da kullanılabilir.
- Bir teknik çeşitli yöntemlerde aynı biçimde kullanılabilir (soru- cevap tekniği).
- Teknik yöntemin alt amacını gerçekleştirir.
- Teknik yöntemin, yöntem de öğretimin amacına ulaşmasına yardım eder.
- Yöntem tekniğe göre daha uzun süreyi gerektirir.
- Tekniklerin etkili olması yöntemin başarısını artırır.
- Yöntem ilke, süreç, teknik gibi bileşenlerden, teknik ise iş, işlem ve becerilerden oluşur.
- Yöntem bir amaca ulaşmak için izlenen yol, teknik ise bir iş ya da işlemi yapma biçimi olmaktadır.

Yöntem ve tekniklerin karıştırılmasının altında yatan en önemli neden bazı yöntem ve tekniklerin isim ve içeriklerinin birbirine benzemesidir. Örneğin anlatım yöntemi içerisinde sunuş tekniği kullanılmaktadır. Ancak bunların biri yöntem diğeri de tekniktir. Benzer şekilde sorgulama yöntemi içerisinde soru cevap tekniğinden yararlanılmaktadır. Soru cevap tekniği sorgulama yönteminin bir alt bileşeni olmaktadır. İsimleri benzer bile olsa yöntem ve teknik kavramları birbirine karıştırılmamalıdır. Eğitimle ilgili kaynaklarda "soru-cevap" etkinliği bazen yöntem bazen de teknik olarak verilmektedir. Oysa soru-cevap yöntemi ile tekniği arasında önemli farklar vardır. Soru- cevap yönteminde bütün konu sorularla işlenmekte, soru- cevap tekniğinde ise öğrencilere bilgileri daha iyi kazandırmak için dersin belirli yerlerinde sorular sorulmaktadır. Her ikisinin içerik, süreç ve uygulama biçimleri birbirinden tamamen farklıdır. Bu nedenle uygulamada yöntem ve tekniklere dikkat edilmeli, birbirleriyle karıştırılmamalıdır.

Sonuç

Eğitim alanında yaklaşım, model ve teorilere dayalı olarak geliştirilen, etkili öğretme ve öğrenmeyi sağlayan çok sayıda yöntem ve teknik bulunmaktadır. Bunların bilimsel kurallarına uygun seçilmesi ve uygulanması için ayrıntılarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Oysa eğitimci ve öğretmenlerin bazıları öğretim yöntem ve tekniklerinin özelliklerini iyi bilmemekte ve birbirleriyle karıştırmaktadır. Eğitim kaynaklarında da benzer durumlar görülmektedir. Oysa yöntem ve teknik birbirinden tamamen farklıdır. Yöntem, eğitimin amaçlarına ulaşmak, bir konuyu öğretmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen sistemli yollar olmaktadır. Öğretim tekniği ise bir öğretim etkinliğini uygulamak için kullanılan işlem ve becerilerdir. Bir öğretim yönteminin içerisinde çeşitli ilke, teknik, araç-gereç ve aşamalar yer almakta ve bunlar yöntemin

çeşitli boyutlarını oluşturmaktadır. Teknik ise öğretim yönteminin alt bileşeni olmakta ve yöntem içerisinde çok sayıda teknik kullanılabilir.

Eğitim sisteminde öğrenci, öğretmen ve öğretim olmak üzere çeşitli yönleri etkileyen yöntem ve tekniklerin seçimine gereken önem verilmelidir. Bunların her birinin özellikleri, yararları ve sınırlı yönleri iyi bilinmelidir. Amaca uygun seçilen yöntemler öğrencileri güdülemeye, dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye, bilginin uzun süreli kalıcılığına ve öğrenilenleri uygulamaya aktarmaya katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğretmenin sınıf içi çalışmalarını kolaylaştırmakta ve başarısını artırmaktadır. Bu süreçte seçilen yöntemlerin günümüz eğitim yaklaşımlarına uygunluğuna da dikkat edilmelidir. Dünyamızda uzun yıllar geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Geleneksel yöntemlerde öğrenciler aktarılan bilgileri dinler, tekrar eder ve hatırlamaya çalışır. Öğretim sürecinde anlamlı öğrenme yerine ezberleyerek öğrenme daha fazla görülür. Bu nedenle son yıllarda aktif ve çağdaş yöntemler üzerinde durulmaktadır. Bunlar öğrencilerin bağımsız öğrenmesine, sorular sormasına, duygularını ve düşüncelerini ifade etmesine, amaçlarını belirlemesine yardım etmektedir. Bu yöntemlerle öğrenciler kendi aralarında bilgi ve deneyimlerini paylaşarak öğrenmektedirler. Çağdaş yöntemler öğrenme sürecinin aktif, etkili ve uygulamalı olarak yürütülmesine katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak öğretim yöntem ve teknikler seçilirken eğitimin amaçlarına, öğrencilerin gelişim düzeylerine, materyal ve ortam koşullarına dikkat edilmelidir. Tek tip yöntem ve teknik uygulamasından kaçınılmalıdır. Amaca uygun seçilen ve uygulanan yöntem ve tekniklerin eğitim, öğretmen ve öğrenci başarısına önemli katkılar sağladığı unutulmamalıdır.

Kaynaklar

- Abouzaj, S. (2007). *Animation de L'enseignement / Apprentissage Les Méthodes d'enseignement*, IFCS Rabat.
- Bachy, S., Garant, M. & Frenay, M., (2008), Comprendre les niveaux d'enseignement. Cas d'une enquête menée à l'Université catholique de Louvain. *Actes du 20e colloque de l'ADMEE-Europe*, Université de Genève.
[<https://plone.unige.ch/sites/admee08/communications-individuelles/v-a2/v-a2-1>]
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of educational objectives. Handbook I : Cognitive Domain*, New York : McKay.
- Chamberland, G., Lavoie, L. & Marquis, D. (1996). *20 formules pédagogiques*. Québec: Presses de l'Université du Québec.
- Chirat, Frédéric, Dupre Aurélie, Leleu Benjamin.(2014). Choisir des méthodes d'enseignement adaptées Mémo de l'atelier, CAPE, Université Lille 1, France. cape@univ-lille1.fr | www.sup.univ-lille1.fr/CAPE
- De Ketele, J.-M., Chastrette, M., Cros, D., Mettelin, P. & Thomas, J. (1988). *Guide du formateur*. Bruxelles : De Boeck.
- De Ketele, J.-M & Roegiers, X. (1993). *Méthodologie du recueil d'informations*. Bruxelles : De Boeck.
- Lang, H., McBeath, A. ve File, J. (1995). *Teaching Strategies and Methods for Student*,

- Centered instruction. Toronto: Harcourt Brace.
- Mialaret, Gaston.(1991). *Pédagogie générale*, Paris, PUF, 598
- Morandi, Franc.(1997). *Modèles et méthodes en pédagogie*, Paris, Nathan, Coll. 128.
- Not, Louis.(1988). *Les pédagogies de la connaissance*, Toulouse, Privat.
- Ostiguy, Jacques (2012). *L'étude de Cas*, Collège De Valleyfield, Colloque de l'AQPC Gatineau, QC.
- Prégent, R. (1990). *La préparation d'un cours*. Montréal : Editions de l'Ecole Polytechnique de Montréal.
- Rieunier, A. (2000). *Préparer un cours. 1 Applications pratiques*. Issy-les-Moulineaux : ESF.
- Ruph, François.(2012) *le Cours d'enseignement (Cours EDU3205)*, UQAT, Canada http://web2.uqat.ca/profu/textes/enseign/01choisi_strat.htm Saskatchewan.
- Education. (1993).*Approches Pédagogiques Infrastructure pour la pratique de l'enseignement* Ministère de l'Éducation de la Saskatchewan.
- Tournier, M. (1978). *Typologie des formules pédagogiques*. Québec : Ministère de l'éducation, Direction de l'enseignement collégial.